

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10.11.1994, sp. zn. 4 To 782/94, ECLI:CZ:KSCB:1994:4.TO.782.1994.1

Číslo: 28/1995

Právní věta: Neodkladnost či neopakovatelnost úkonu ve smyslu ustanovení § 160 odst. 4 tr. ř. nemůže záležet výlučně v tom, že jím mají být objasněny skutečnosti podmiňující zahájení trestního stíhání. Úkony podle § 158 tr. ř., které slouží ke zjištění okolností podmiňujících zahájení trestního stíhání, zásadně nemohou být nahrazovány úkony podle hlavy páté trestního řádu. Skutečnost, že je nutno v přípravném řízení provést úkon, který nebude možno znovu provést před soudem, tedy úkon neopakovatelný ve smyslu ustanovení § 160 odst. 4 tr. ř. (např. v některých případech výslech osoby mladší než patnáct let o okolnostech, jejichž oživování v paměti by vzhledem k věku mohlo nepříznivě ovlivňovat její duševní a mravní vývoj podle § 102 tr. ř.), neznamená, že je tento důkaz možné provést před sdělením obvinění, jestliže je osoba, která má být obviněna, známa, a sdělit jí obvinění je možné (§ 160 odst. 1, 2 tr. ř.).

Soud: Krajský soud v Českých Budějovicích

Datum rozhodnutí: 10.11.1994

Spisová značka: 4 To 782/94

Číslo rozhodnutí: 28

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Neodkladné a neopakovatelné úkony

Předpisy: 141/1961 Sb. § 102

§ 158

§ 160 odst. 1

§ 160 odst. 2

§ 160 odst. 4

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 28/1995 sb. rozh.

Neodkladnost či neopakovatelnost úkonu ve smyslu ustanovení § 160 odst. 4 tr. ř. nemůže záležet výlučně v tom, že jím mají být objasněny skutečnosti podmiňující zahájení trestního stíhání.

Úkony podle § 158 tr. ř., které slouží ke zjištění okolností podmiňujících zahájení trestního stíhání, zásadně nemohou být nahrazovány úkony podle hlavy páté trestního řádu.

Skutečnost, že je nutno v přípravném řízení provést úkon, který nebude možno znovu provést před

soudem, tedy úkon neopakovatelný ve smyslu ustanovení § 160 odst. 4 tr. ř. (např. v některých případech výslech osoby mladší než patnáct let o okolnostech, jejichž ožívání v paměti by vzhledem k věku mohlo nepříznivě ovlivňovat její duševní a mravní vývoj podle § 102 tr. ř.), neznamená, že je tento důkaz možné provést před sdělením obvinění, jestliže je osoba, která má být obviněna, známa, a sdělit jí obvinění je možné (§ 160 odst. 1, 2 tr. ř.).

(Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10.11.1994 sp. zn. [4 To 782/94](#))

Krajský soud v Českých Budějovicích k odvolání obžalovaného O. S. a odvolání okresního státního zástupce zrušil rozsudek Okresního soudu v Písku ze dne 27. 9. 1994 sp. zn. 3 T 168/94 v celém rozsahu a podle § 260 tr. ř. věc vrátil okresnímu státnímu zástupci k došetření.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Písku ze dne 27. 9.1994 sp. zn. 3 T 168/94 byl obžalovaný O. S. uznán vinným trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. a dvěma trestnými činy pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 1, 2 tr. zák. Za tuto trestnou činnost mu byl uložen úhrnný trest odnětí svobody na dva roky, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu čtyř roků, a trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výuky nedospělých dětí na 6 let.

Podle zjištění okresního soudu spáchal obžalovaný trestný čin vydírání tím, že dne 8. 9. 1993 kolem 20.00 hod. svezl svým automobilem Š 1000 MB, SPZ PIA 71-01, z Písku do trvalého bydliště v Dolním Ostrovci poškozenou R. L., nar.14. 6. 1978, přičemž v katastru obce Vráž, okr. Písek, zastavil u lesního porostu v blízkosti lázni Vráž a poškozenou osahával na prsou, a to i přes její nesouhlas vyjádřený slovně i tím, že jej odstrkávala, dával jí ruku pod spodní kalhotky mezi nohy. Pak se sám svlékl na dolní polovině těla a nutil poškozenou, aby jej jinak než souloží pohlavně ukojila.

Prvního z trestných činů pohlavního zneužívání se obžalovaný dopustil podle napadeného rozsudku tím, že v přesně nezjištěné dny v jarních měsících roku 1993 v obci Záhoří, okr. Písek, jako učitel hudby při výuce hry na kytaru nejméně ve dvou případech osahával žačku nezletilou Š. M., nar.15. 4. 1981, přes oděv na prsou za účelem svého sexuálního vzrušení.

Druhého trestného činu pohlavního zneužívání se měl dopustit tím, že dne 18. 5. 1994 kolem 20.45 hod. v Písku jako učitel hudby po skončení výuky hry na kytaru přitiskl rukou na zeď žačku nezletilou T. K., nar. 2. 3. 1980, a druhou rukou ji osahával přes oděv na prsou za účelem svého sexuálního vzrušení.

Proti tomuto rozsudku podali včas odvolání obžalovaný i okresní státní zástupce. Obžalovaný napadl především výrok o vině. Vyjádřil přesvědčení, že jeho vina nebyla ani u jednoho ze souzených skutků prokázána. K jednání kvalifikovanému jako trestný čin vydírání uvedl, že z výpovědi jeho ani poškozené nelze dovodit, že by vůči poškozené vůbec nějaké násilí případně pohrůžky násilí užil. Sama poškozená hovoří pouze o mírném stisku ruky, který však neměl za cíl ji nutit k jakémukoli jednání či opomenutí. S tím korespondují další zjištěné skutečnosti, zejména fakt, že poškozená měla několik možností, jak z automobilu odejít. Nelze jí uvěřit, že by této možnosti nevyužila, pokud by se obžalovaný vůči ní dopouštěl protiprávního jednání, když na opuštění vozidla měla dost času. Soud se rovněž nevypořádal dostatečně podrobně se závěry znalce, který hodnotil věrohodnost poškozené. Znalec totiž uvedl, že poškozená mohla v daném případě ze strachu z otce lhát. Její výpověď obsahuje značné rozpory, takže na takovém základě nelze obžalovaného uznat vinným trestným činem vydírání ani omezování osobní svobody. U dalšího skutku (pohlavní zneužívání nezletilé Š. M.) je situace obdobná. Podle výpovědi poškozené došlo ze strany obžalovaného pouze k letmým dotekům. Takové jednání ovšem nelze s ohledem na uznávanou judikaturu (např. č. 17/1982 sb. rozh. tr.) považovat za jiný způsob pohlavního zneužívání, než souloží. Stupeň společenské nebezpečnosti

takového jednání je nepatrný i vzhledem k tomu, že nenarušil mravní a sexuální vývoj poškozené. Odvolatel ještě zdůraznil, že i výpověď této poškozené je rozporná a rozpory konkretizoval. Vyjádřil ještě názor, že byla nesprávně použita kvalifikace podle § 242 odst. 2 tr. zák., neboť poškozená na něm nebyla závislá. I u posledního skutku obžalovaný popřel svoji vinu. V tomto případě spatřoval podstatné vady především v dosavadním řízení. Zejména poukázal na to, že výpověď poškozené T. K., která byla provedena před zahájením trestního stíhání, nebyla úkonem neodkladným a neopakovatelným. Zásadním nedostatkem proto bylo přečtení takové výpovědi při hlavním líčení. Podle názoru odvolatele navíc protokolace výpovědi neodpovídá průběhu výsledku poškozené, neboť ten byl veden formou přímých otázek a odpovědí, zatímco protokol je zapsán formou souvislého monologu poškozené. Z těchto důvodů by měl odvolací soud napadený rozsudek zrušit a obžalovaného zprostit obžaloby, případně vrátit věc soudu prvního, stupně k dalšímu projednání a rozhodnutí.

Okresní státní zástupce napadl pouze výrok o trestu. Podle jeho názoru uložený trest neodpovídá závažnosti trestné činnosti obžalovaného a je nepřiměřeně mírný. Odvolací soud by proto měl uložit trest nepodmíněný přibližně ve stejné sazbě jako byl trest podmíněný s tím, že obžalovaný by jej měl vykonat ve věznici s ostrahou. Trest zákazu činnosti by měl zůstat nedotčen.

Z podnětu těchto odvolání přezkoumal odvolací soud podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků rozsudku i správnost postupu řízení, které mu předcházelo, a přihlížíje přitom i k vadám, které nebyly odvoláními vytykány, dospěl k těmto závěrům:

Již v řízení, které napadenému rozsudku předcházelo, došlo k zásadním a podstatným vadám, které v konečném důsledku měly vliv na věcnou správnost rozhodnutí. Odvolací soud musel souhlasit s odvoláním obžalovaného, že některé důkazy nebyly provedeny v souladu s trestním řádem. Navíc některé důkazy nebyly soudem provedeny dostatečně důsledně.

Pokud jde o zjištěná procesní pochybení, ta spočívala především v nezákonném získání důkazu, kterým je konkrétně míněna svědecká výpověď poškozené T. K. Výslech této poškozené byl podle protokolu proveden dne 23. 5. 1994 v 10.10 hod. Obvinění pro skutek spáchaný na této poškozené kvalifikovaný jako trestný čin pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 1 tr. zák. bylo obžalovanému O. S. sděleno dne 24. 5. 1994 v 10.20 hod.

Je tedy zřejmé, že výslech poškozené byl proveden ještě před zahájením trestního stíhání (§ 160 odst. 1 tr. ř.).

V dalším průběhu řízení již poškozená vyslechnuta nebyla a její výpověď přečetl okresní soud podle ustanovení § 102 odst. 2 tr. ř.

Vyšetřovatel, státní zástupce a zejména okresní soud považovali výpověď poškozené za neodkladný úkon podle § 160 odst. 2, 3, 4 tr. ř. Takový názor ovšem nemůže obstát a je v rozporu se smyslem citovaných ustanovení. Ostatně jmenované orgány činné v trestním řízení měly zřejmě samy určité pochybnosti o správnosti svého právního názoru a postupu, neboť se opakovaně pokoušely poškozenou vyslechnout, což se jim však pro odmítavý postoj zejména její matky nepodařilo. V podstatě pouze okresní soud svůj právní názor alespoň stručně odůvodnil argumentací, že výpověď poškozené byla nutná ke zjištění dostatečných a podrobných faktů a okolností potřebných k zahájení trestního stíhání. Proto má jít o úkon neopakovatelný a z části také neodkladný, neboť pouze na základě podrobného výsledku poškozené nezletilé mohlo být sděleno obvinění.

Otázka neopakovatelných či neodkladných úkonů je velmi složitá, náročná a tudíž vyžaduje od orgánů činných v trestním řízení zvláště pečlivý, precizní a uvážlivý přístup.

Podle § 160 odst. 4 tr. ř. je neodkladným úkonem takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání. Neopakovatelným úkonem je takový úkon, který nebude možno před soudem provést.

Již z citace tohoto zákonného ustanovení lze dovozovat, zvláště jsou-li náležitě zhodnoceny konkrétní okolnosti případu, že výslech nezletilé poškozené T. K. nebyl neodkladným ani neopakovatelným úkonem.

Argumentace okresního soudu není správná. Dostatek okolností svědčících o tom, že obžalovaný je důvodně podezřelý z trestného činu a že je tedy důvod k zahájení trestního stíhání, bylo možno získat důsledným postupem podle § 158 tr. ř. V tomto smyslu postačovala vysvětlení matky poškozené a jejího ošetřujícího lékaře či dalších osob, které s poškozenou v rozhodné době byly v kontaktu. K tomu je třeba dodat, že úkony podle § 158 tr. ř., které slouží ke zjištění okolností podmiňujících zahájení trestního stíhání, zásadně nemohou být nahrazovány již přímo úkony podle hlavy páté trestního řádu.

Zejména je ovšem třeba zdůraznit, že v žádném případě, pokud jde o výpověď poškozené, nehrozilo nebezpečí jejího zmaření, nehrozilo ani to, že by poškozená snad mohla podstatné okolnosti pro odstup času zapomenout či reprodukovat nepřesně, zkresleně apod. Vždyť skutek se měl stát dne 18. 5. 1994 a již 24. 5. 1994 bylo zahájeno trestní stíhání.

Nemohlo jít ani o úkon neopakovatelný. Poškozenou bylo možno vyslechnout znovu i při hlavním líčení. Takový postup by nebyl v rozporu ani s ustanovením 102 tr. ř. Fakt, že tento výslech poškozená i její matka odmítají, není a nemůže být rozhodným. Rozhodný je požadavek ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. objasnit bez důvodných pochybností skutkový stav věci, k čemuž orgánům činným v trestním řízení trestní řád dává dostatek nástrojů.

Pro úplnost je třeba dodat, že skutečnost, že je nutno v přípravném řízení provést úkon, který nebude možno znovu provést před soudem, tedy úkon neopakovatelný ve smyslu ustanovení § 160 odst. 4 tr. ř. (např. v některých případech výslech osoby mladší než patnáct let o okolnostech, jejichž oživování v paměti by vzhledem k věku mohlo nepříznivě ovlivňovat její duševní a mravní vývoj podle § 102 tr. ř.), neznamená, že je tento důkaz možné provést před sdělením obvinění, jestliže je osoba, která má být obviněna, známa, a sdělit jí obvinění je možné (§ 160 odst. 1, 2 tr. ř.).

Dalším neopominutelným faktem je nutnost zajištění práv obhajoby. Tím, že poškozená byla vyslechnuta před zahájením trestního stíhání a poté byla její výpověď pouze čtena, byla zásadním způsobem zkrácena práva obhajoby, zejména právo obhájce obžalovaného zúčastnit se výslechu a klást poškozené otázky. Takový nepřípustný zásah do procesních práv obžalovaného nemohl odvolací soud přehlédnout.

V těchto souvislostech je třeba zdůraznit, že nelze připustit, s výjimkou právě neodkladných či neopakovatelných úkonů, aby poškozená či další osoby byly vyslýchány podle ustanovení hlavy páté trestního řádu před zahájením trestního stíhání, neboť takový postup je v příkrém rozporu s úpravou a smyslem trestního procesu, zvláště ve vztahu k zajištění práv obviněného.

Z uvedených skutečností musel odvolací soud učinit závěr, že stávající výpověď poškozené nezletilé T. K. je jako důkaz neúčinná a nepoužitelná. Lze ještě dodat, že postup okresního soudu při jejím přečtení nebyl procesně bezvadný, neboť okresní soud v protokole uvádí: „podle § 102 odst. 2 tr. ř. se čte výpověď T. K. na č. 1. . .“. Důkaz čtením výpovědi osoby mladší 15 let podle § 102 odst. 2 tr. ř. je však možno provést jen na základě rozhodnutí soudu.

V následující části odůvodnění se krajský soud zabýval i dalšími vadami rozsudku předcházejícího řízení, které v souhrnu odůvodnily vrácení věci státnímu zástupci k došetření podle § 260 tr. ř.